

Jaarverslag 2024–2025 Platform Burgerrechten

Inleiding

In 2024 en 2025 heeft Platform Burgerrechten zich onverminderd ingezet voor de bescherming van privacy, in het bijzonder de bescherming van de patiëntprivacy en het medisch beroepsgeheim. Het platform voerde juridische procedures, publieke campagnes en leidde coalities waarmee we succesvol de aandacht van media en politiek wisten te krijgen.

De kernactiviteiten concentreerden zich rond twee projecten:

- de rechtszaak tegen de verplichte HoNOS+-vragenlijsten van de NZa, die het Platform voert met een coalitie van cliënten, behandelaren en maatschappelijke organisaties onder de titel “Vertrouwen in de GGZ”;
- de campagne Behoud Beroepsgeheim tegen het systeem Mitz.

Rechtszaak Vertrouwen in de GGZ

Het belangrijkste dossier vormde de rechtszaak van Vertrouwen in de GGZ tegen de Nederlandse Zorgautoriteit, gestart in februari 2023. In deze zaak staan meerdere thema's centraal die Platform Burgerrechten van fundamenteel belang acht: de bescherming van het medisch beroepsgeheim als onderdeel van het recht op persoonlijke levenssfeer, het recht om voorafgaand geïnformeerde toestemming te geven alvorens medische gegevens kunnen worden gedeeld met derden, het recht op bescherming van persoonsgegevens en specifiek de mate van bescherming die ‘pseudonimisering’ al dan niet biedt. Deze zaken komen samen in de rechtsvraag die in de procedure voorligt en neerkomt op: “Mag de overheid GGZ-behandelaren verplichten intieme gegevens aan de overheid te leveren, die hun door cliënten binnen een vertrouwelijke behandelrelatie zijn toevertrouwd, ten behoeve van de ontwikkeling van een algoritme?”

In 2024 boekte de in februari 2023 gestarte rechtszaak tegen de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) belangrijke vooruitgang.

In juni 2024 nam de Tweede Kamer, mede naar aanleiding van input uit de coalitie Vertrouwen in de GGZ, met ruime meerderheid een motie aan die de NZa oproep te stoppen met het opeisen van HoNOS-lijsten en in plaats daarvan privacyvriendelijke alternatieven te gebruiken voor het voorspellen van zorgkosten in de GGZ.

In juli 2024 werd de actiegroep ontvankelijk verklaard in de HoNOS-procedure, zowel voor de organisaties als voor de individuele eisers. Dit gold als een belangrijke opsteker voor de toegang tot het recht, zeker gezien de beperkingen die de WAMCA-wet met zich meebrengt. Het Nederlands Juristenblad (NJB) noemde de zaak een hoopvol voorbeeld, omdat de rechtbank de juridische coalitie onder het ‘lichte regime’ liet vallen en het standpunt van de NZa verwierp dat de zaak een opmaat zou zijn voor een massaclaim.

In augustus 2024 won Platform Burgerrechten een Woo-procedure tegen de Autoriteit Persoonsgegevens. Dit leverde belangrijke documenten op over de goedkeuring van de HoNOS-lijsten in de GGZ. In april 2025 werd op basis van deze documenten een reconstructie gepubliceerd op de campagnesite www.vertrouwenindeggz.nl.

In januari 2025 vond de inhoudelijke zitting in de bodemprocedure plaats. Op 23 april 2025 deed de Rechtbank Midden-Nederland een teleurstellende uitspraak, waarbij de NZa grotendeels in het gelijk werd gesteld. Het Platform beschouwde dit vonnis als uiterst problematisch, omdat het de HoNOS+-lijsten niet als persoonsgegevens kwalificeerde en daarmee de kernargumenten over privacy en beroepsgeheim niet behandelde.

In september 2025 kondigde Platform Burgerrechten aan hoger beroep in te stellen tegen de uitspraak van de Rechtbank Midden-Nederland.

Tot slot is er in de tweede helft van 2025 reeds veel werk verzet ter voorbereiding van het hoger beroep, in samenwerking met onze advocaat Anton Ekker en onderzoeksbureau VosWiz, onder meer naar EVRM-argumentatie en de pseudonimisering van de HoNOS-gegevens. Het Platform verwacht dat de inhoudelijke fase van het hoger beroep in het najaar van 2026 zal starten.

Ondanks de teleurstellende uitspraak in de HoNOS-zaak in april 2025 heeft de combinatie van juridische stappen, politieke druk (Kamermotie) en publieke campagne in 2024–2025 gezorgd voor aanzienlijke bewustwording en een effectieve beëindiging van het beleid waartegen de zaak zich keerde. Met het voeren van de rechtszaak en de campagne hebben we media, politiek en de GGZ zelf weten te mobiliseren voor een fundamenteel thema, namelijk de bescherming van het medisch beroepsgeheim tegen de datahonger van overheden en bedrijven.

Daarbij is de verplichte aanlevering van de HoNOS-lijsten inmiddels door de NZa stopgezet, terwijl het oorspronkelijke plan was deze gegevens meerdere jaren lang op te eisen. Het met de HoNOS-lijsten ontwikkelde algoritme bleek, zoals onze coalitie en de wetenschappelijke consensus al stelden, niet effectief te zijn in het voorspellen van zorgkosten van een GGZ-cliënt.

Tot slot kijkt het Platform met hoop en goede moed uit naar het hoger beroep in de rechtszaak tegen de NZa. De uitspraak in eerste aanleg bevat sterke aanknopingspunten om het teleurstellende vonnis op fundamentele gronden door het hof te laten vernietigen.

Campagne Behoud Beroepsgeheim & Stop Mitz

In november 2024 lanceerde Platform Burgerrechten, in samenwerking met Stichting KDVP, de campagne Behoud Beroepsgeheim. Er werd een brief gestuurd aan alle huisartsen in Nederland met een dringende waarschuwing voor de risico's van Mitz. Tegelijkertijd werd de website behoudberoepsgeheim.nl gelanceerd, waarop alle informatie voor huisartsen en patiënten overzichtelijk werd gepresenteerd.

De standpunten die het Platform via deze campagne uitdroeg, kregen in november 2025 landelijke media-aandacht toen het programma Pointer een onderzoeksjournalistieke reportage uitzond over Mitz. Campagneleider Ronald Huissen was als studiegast aanwezig om de risico's voor het beroepsgeheim en de privacy van patiënten toe te lichten.

Lobby SyRI-coalitie tegen de Wet Gegevensverwerking door Samenwerkingsverbanden (WGS)

In juni 2024 stuurde Platform Burgerrechten samen met FNV, Privacy First, het NJCM, Stichting KDVP, de Landelijke Cliëntenraad en schrijvers Tommy Wieringa en Maxim Februari - alle partijen uit de SyRI-coalitie - een brief naar de Tweede Kamer over de bezwaren tegen de Wet Gegevensverwerking door Samenwerkingsverbanden. Omdat de wet ondanks intensieve en langdurige lobby vanuit de SyRI-coalitie en andere NGO's werd aangenomen, blijft het Platform zich voorbereiden op een bodemprocedure. Op dit moment wordt hiertoe onderzoek verricht en verkent het Platform samenwerkingen met advocaten en andere NGO's.

Slotbeschouwing

Concluderend kan worden vastgesteld dat Platform Burgerrechten in 2024 en 2025 een zichtbare en concrete impact heeft gehad op het publieke debat, de politiek en de rechtsonwikkeling rond privacy en het medisch beroepsgeheim. Door het combineren van juridische procedures, onderzoeksjournalistiek, politieke lobby en campagnes wist het Platform structurele aandacht af te dwingen voor de risico's van grootschalige gegevensverzameling in de zorg en daarbuiten.

De aangenomen Kamermotie tegen de verplichte HoNOS+-uitvraag, de ontvankelijkverklaring van de coalitie in de rechtszaak tegen de NZa, de succesvolle Woorprocedure tegen de Autoriteit Persoonsgegevens en de media-aandacht voor Mitz tonen aan dat ook relatief kleine maatschappelijke organisaties wezenlijke invloed kunnen uitoefenen wanneer zij juridisch-inhoudelijke expertise verbinden aan maatschappelijke mobilisatie.

Platform Burgerrechten zal deze lijn in de komende jaren voortzetten en zich blijven inzetten voor een samenleving waarin fundamentele rechten niet ondergeschikt worden gemaakt aan datahonger, risicomodellen en technocratische controle.